

3. Сисоєва С. О. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навчальний посібник. Київ, 2016. 155 с.

4. Tovkanets Hanna. Lifelong learning in enhancing professional teacher training in the european countries. Comparative Professional Pedagogy. 8(2). 2018. С. 23–28.

СТРЕЛЬНИКОВ В. Ю.,

*професор кафедри філософії і економіки освіти,
Полтавська академія неперервної
освіти ім. М. В. Остроградського,
доктор педагогічних наук, професор,
strelnikov@pano.pl.ua*

СКЛАДНИКИ СТАЛОГО РОЗВИТАКУ ПЕДАГОГА В ЗАКЛАДІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У тезах висвітлено сутність і значення сталого розвитку педагога в контексті функціонування закладів неперервної освіти. Розкрито основні складники сталого професійного становлення сучасного вчителя, зокрема: ціннісно-світоглядний, інформаційно-цифровий, рефлексивний, інноваційно-проектувальний, соціально-комунікативний та емоційно-регулятивний. Акцентовано на ролі закладів неперервної освіти у формуванні стійкої педагогічної позиції, здатної відповідати на виклики сучасності та інтегрувати принципи сталого розвитку в освітню практику.*

***Ключові слова:** сталий розвиток педагога, неперервна освіта, професійна компетентність, рефлексія, цифрова грамотність.*

Сталий розвиток сучасного суспільства неможливий без педагогів, які здатні до безперервного вдосконалення, саморозвитку та усвідомленої професійної діяльності. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання формування складників сталого розвитку педагога в закладах неперервної освіти. Такі заклади є осередками не лише трансляції новітніх знань, а й платформами для формування цілісної педагогічної культури, світоглядної позиції та активної професійної позиції вчителя.

У цьому контексті поняття сталого розвитку педагога розглядається як поєднання особистісних, професійних та ціннісних характеристик, що забезпечують довготривалу ефективність педагогічної діяльності в умовах змін.

Аналіз педагогічної, філософської, психологічної та іншої літератури, проведений у працях І. Карпань [1, с. 33–39], Л. Лебедик [2–9], В. Огнев'юка [11], наших дослідженнях [15–17 та ін.] та роботах у співавторстві з Л. Лебедик [4, с. 298–302; 14, с. 65–69; 18, с. 128–157], В. Міськом [10, с. 434–437], О. Опошняном [12, с. 457–459], Р. Пустяком [13, с. 472–474], вказує на потребу враховувати такі основні складники сталого розвитку педагога в умовах неперервної освіти: а) ціннісно-світоглядний компонент – формування особистісного ставлення до ідей сталого розвитку, усвідомлення ролі освіти у формуванні відповідального громадянина та носія екологічної культури; б) професійна рефлексія – здатність педагога до аналізу власної діяльності, постановки цілей професійного вдосконалення, самооцінки та готовності до прийняття конструктивної критики; в) інформаційно-цифрова компетентність – уміння використовувати сучасні цифрові ресурси для забезпечення сталого професійного розвитку, самоосвіти, обміну досвідом та організації навчання учнів із дотриманням принципів сталості; г) інноваційна та проектувальна компетентність – орієнтація на впровадження новітніх методик, освітніх технологій, участь у проектній діяльності з тематики сталого розвитку, здатність до конструювання освітнього процесу в нових умовах; д) психологічна стійкість і резиліентність – уміння зберігати професійну ефективність в умовах змін, викликів та кризових ситуацій, включно з викликами воєнного часу; е) комунікативна та партнерська взаємодія – уміння вибудовувати ефективну співпрацю з колегами, адміністрацією, учнями, батьками, громадою; участь у професійних спільнотах і командній роботі; є) екологічна та соціальна відповідальність – усвідомлення глобальних викликів, пов'язаних з охороною довкілля, соціальною справедливістю

та економічною рівновагою, інтеграція цих тем у професійну діяльність.

Заклади неперервної освіти мають забезпечувати не лише трансляцію нових знань, але й створювати середовище для розвитку зазначених складників. Важливими є впровадження змішаного навчання, фасилітаційного супроводу, коучингових практик, майстер-класів, тренінгів і рефлексивних сесій.

Нами з'ясовано [15], що філософські основи освіти сталого розвитку ґрунтуються на таких ключових ідеях: 1) гуманістична парадигма освіти – освіта сталого розвитку базується на принципах гуманізму, які акцентують увагу на повазі до людської гідності, розвитку особистості та її потенціалу; Людина розглядається як основний суб'єкт і цінність освіти, здатна впливати на суспільство і довкілля; 2) екзистенціальна відповідальність – філософія освіти сталого розвитку передбачає формування у громадян відповідальності за власне життя, життя майбутніх поколінь і планети; це пов'язано з екзистенціальним розумінням сенсу буття, де людська діяльність має враховувати обмежені ресурси планети; 3) інтегративність знань – освіта сталого розвитку вимагає подолання традиційної фрагментації знань, об'єднання природничих, соціальних та гуманітарних наук для вирішення глобальних проблем; це відповідає філософській концепції холізму, яка розглядає світ як єдине ціле; 4) етичний імператив – філософські основи освіти сталого розвитку ґрунтуються на принципах екологічної та соціальної етики, основні етичні категорії включають справедливість, рівність, солідарність і екологічну свідомість; 5) принципи стійкості та розвитку – філософія сталого розвитку передбачає гармонізацію трьох компонентів: економічного зростання, соціальної справедливості та екологічної стійкості; у центрі цієї концепції – ідея гармонійного співіснування людини і природи (В. Огнев'юк [11]); 6) діалог культур – у філософії освіти сталого розвитку велика увага приділяється міжкультурному діалогу як засобу збереження культурної різноманітності та формування толерантності; 7) освіта як процес змін – освіта розглядається не лише як передача знань, а й як засіб трансформації мислення, поведінки та способу життя людей; це відповідає ідеям прогресивізму в філософії освіти; 8) філософія майбутнього – освіта сталого розвитку орієнтована на майбутнє, враховує довгострокові наслідки прийняття рішень і діє у напрямку створення світу, який забезпечить достойне життя для наступних поколінь.

Місія освіти для забезпечення сталого розвитку: готувати людей до того, щоб передбачати проблеми, що загрожують життю нашої планети, протистояти їм і знаходити розв'язки; поширювати цінності й принципи, які є основою сталого розвитку: рівність поколінь, соціальна толерантність, скорочення масштабів бідності, захист і відновлення навколишнього середовища, збереження природних ресурсів, створення справедливого і мирного суспільства; показувати складність і взаємозалежність трьох компонентів: природи, суспільства і економіки (В. Огнев'юк [11]).

Отже, філософські основи освіти сталого розвитку акцентують на інтеграції етичних, екологічних і соціальних цінностей у систему освіти. Вони спрямовані на формування нового типу мислення, який дозволяє людині бути відповідальною перед природою, суспільством і собою. Освіта сталого розвитку – це не лише стратегія навчання, а й філософія життя, що базується на усвідомленні цілісності світу та важливості кожної дії.

У цілому, заклади неперервної освіти виконують ключову роль у забезпеченні умов для розвитку таких складників сталого розвитку педагога: ціннісно-світоглядний компонент (формування у педагога усвідомленої позиції щодо сталого розвитку та розуміння ролі освіти як чинника впливу на соціальні та екологічні процеси), рефлексивна здатність (здатність аналізувати власну діяльність, бачити зони професійного зростання та формувати індивідуальну освітню траєкторію), інформаційно-цифрова компетентність (знання і вміння у використанні цифрових технологій для підвищення якості викладання та власної професійної ефективності), інноваційно-проектувальна діяльність (готовність до проектування освітніх програм і навчальних курсів з урахуванням ідей сталості), психологічна стійкість (уміння зберігати ефективність у стресових умовах, використовувати техніки саморегуляції та забезпечувати ментальне здоров'я учнів і себе), комунікативна компетентність (побудова ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу, здатність до конструктивного діалогу та співпраці).

Сталий розвиток педагога – це інтегративний процес, що передбачає взаємодію між особистісною мотивацією, соціальним замовленням та інституційною підтримкою з боку системи

неперервної освіти. Ефективне формування цих складників можливе за умови впровадження особистісно орієнтованих та фасилітаційних підходів у підвищенні кваліфікації педагогів.

Список використаних джерел

1. Карпань І. Філософія сталого розвитку як основа відкритої освіти. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Вип. 30. С. 33–39. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1146789>
2. Лебедик Л. В. Педагогічні аспекти розвитку ключових компетентностей майбутніх фахівців позашкільної освіти. *Реалізація концепції едукції фахівців освітньої галузі в умовах інноваційного розвитку суспільства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (17 трав. 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ХГПА, 2024. 415 с. С. 211–217.
3. Лебедик Л. В. Розвиток ключових компетентностей майбутніх фахівців мистецтва і позашкільної освіти. *Ukrainian professional education*. 2023. № 14. С. 119–128. URL: <https://upenpnu.pnpu.edu.ua/article/view/300237/292746>
4. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю. Соціальна адаптація учасників війни у системі неперервної освіти. *Психологія і соціальна робота у XXI столітті* : зб. наук. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. форуму (1-3 листоп. 2023 р., м. Полтава). Полтава, 2023. 362 с. С. 298–302. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23035>
5. Лебедик Л. В. Сучасні підходи до розвитку творчості майбутніх психологів. *Восьмі Геретівські читання* : зб. наук. статей, тез доповідей та інших матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 27 верес. 2024 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук, М. І. Чорна. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2024. 396 с. С. 213–217.
6. Лебедик Л. Управління розвитком креативності особистості. *Інноваційні педагогічні рішення у початковій освіті* : зб. наук. праць [за заг. ред. О. А. Федій, відп. ред. Ю. Г. Павленко] / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Вип. 5. Полтава : Сімон, 2022. С. 105–115.
7. Лебедик Л. В. Філософсько-педагогічні аспекти інтелектуального і духовного розвитку майбутнього фахівця соціальної роботи. *Актуальні проблеми соціального розвитку в суспільстві змін* : Матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. 27-29 квіт. 2023 р., м. Харків. За заг. ред. Кіпенського А. В. Х. : НТУ «ХП», 2023. 209 с. С. 19–22. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21189>
8. Лебедик Л. В. Форми неперервної освіти педагогічних працівників закладів позашкільної освіти. *Філософія освіти і педагогіка*. 2023. №51–52. С. 184–201. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21342>
9. Лебедик Л. В. Шляхи розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу* : Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 трав. 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ППЕП, 2023. 430 с. С. 80–83. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22124>
10. Місько В., Стрельников В. Сучасні стратегії розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти в умовах магістратури. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнародною участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 434–437.
11. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. К. : Знання України, 2003. 450 с.
12. Опошнян О., Стрельников В. Сучасні стратегії формування проєктувальної компетентності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнародною участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 457–459.
13. Пустяк Р., Стрельников В. Сучасні стратегії підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти до організації інклюзивної освіти. *Сучасні стратегії сталого розвитку*

держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнародною участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 472–474.

14. Стрельников В., Лебедик Л. Развитие профессиональной компетентности химиков-технологов в системе непрерывной освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 1 (220). С. 65–69. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-65-69](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-65-69)

15. Стрельников В. Ю. Філософія і стратегії освіти сталого розвитку для сталого суспільства. Лекція для вчителів ЗЗСО. Полтава : ПАНО, 2025. –20 с. URL : <https://docs.google.com/document/d/1sQsKLHvSYsks0H-o78wEEH6lg6b8K1lQ/edit>

16. Стрельников В. Ю. Філософія проєктування і реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагога в умовах війни. *Постметодика*. 2024. № 2. С. 21–31. URL: <https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2024/12/PM-2-143-2024.pdf>:

17. Стрельников В. Ю. Філософія проєктування неперервної педагогічної освіти. *Дидактика : часопис* : зб. матер. Міжн. наук.-практ. конф. «Реформування вищої освіти в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства», 15–16 лист. 2022 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2022. № 23. 431 с. С. 31–35. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21658>

18. Lesya Lebedyk, Viktor Strelnikov. Educational space of continuous education of teachers: a facilitating approach. *Educational space: post-non-classical perspectives*. Monograph / Eds. Dimitrina Kamenova, Svitlana Arkhypova. Varna: Varna university of management, 2023. 261 p. P. 128–157. DOI: <https://doi.org/10.54055/mbmj2917>

ФАРЯТЬСЬВ І. Ю.,

*аспірант кафедри комп'ютерних наук,
Сумський державний університет,*

ФАРЯТЬСЬВА Л. В.,

*викладачка,
КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж»,*

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НАДАВАЧАМ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ПОВСЯКДЕННИХ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Анотація. Проведено опитування, метою якого було виявити й охарактеризувати основні моделі й чинники використання інструментів генеративного штучного інтелекту у навчальній діяльності здобувачів фахової передвищої освіти України спеціальностей, що не пов'язані з інформаційними технологіями. 89,51% респондентів вже використовували генеративний штучний інтелект. 75,41% респондентів бажають, щоб штучний інтелект дозволили використовувати для виконання навчальних завдань. За результатами дослідження, надавачам освітніх послуг рекомендовано використовувати генеративний штучний інтелект для виконання повсякденних задач з метою забезпечення відповідності динамічним запитам здобувачів освіти, адаптації навчального процесу до актуального стану науково-технічного прогресу та контролю за дотриманням вимог академічної доброчесності.

Ключові слова: штучний інтелект, генеративний штучний інтелект, велика мовна модель, академічна доброчесність.

Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту (ГШІ), зокрема, великих мовних моделей (ВММ), вже впливає на вимоги до кандидатів певних професій. З метою попередження витоку конфіденційної інформації, персональних даних, замовники можуть обмежувати чи забороняти використання ГШІ. Упереджене ставлення та недостатній рівень компетентності також можуть бути причинами заборони використання великих мовних моделей. Для того, щоб готувати конкурентоспроможних спеціалістів, у яких теоретична підготовка й навички відповідають актуальному стану науково-технічного прогресу, необхідно адаптувати навчальний